

Datum

2020-04-29

Vår referens

Malin Midler Norén

Utredningssekreterare

Malin.Midler-Noren@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss angående utredning om visselblåsarfunktion i Malmö stad , STK-2019-543 ASN-2020-3504

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden har blivit ombedd att lämna ett yttrande till kommunstyrelsen i ärendet *Remiss angående utredning om visselblåsarfunktion i Malmö stad* senast den 5 juni 2020.

Kommunfullmäktige beslutade den 21 mars 2019 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda möjligheterna för införandet av ett anonymt system för visselblåsare, utifrån bifall till en motion av Helena Nanne (M).

Utredningen som nämnden har att yttra sig över, föreslår att en visselblåsarfunktion för anställda i kommunen och kommunens helägda aktiebolag införs. Denna ska vara ett komplement till befintliga funktioner och system i Malmö stads verksamheter för riskbedömning och avvikelserapportering. Utifrån kommunstyrelsens uppsiktsplikt föreslås stadskontoret få i uppdrag att hantera visselblåsarfunktionen. Med hänvisning till bland annat dataskyddsregler föreslås att visselblåsarfunktionen begränsas till *allvarligare oegentligheter* som rör *personer i ledande ställning*.

Förvaltningen anser att en visselblåsarfunktion som hanterar allvarliga oegentligheter som rör personer i ledande ställning, kan fylla en funktion för att oegentligheter ska upptäckas och att en sund organisationskultur och ett högt förtroende för organisationen hos allmänheten ska upprätthållas.

Förvaltningen anser samtidigt att utredningen i vissa delar inte tillräckligt beskriver de avvägningar som är gjorda och förvaltningen skulle vilja se tydligare motiveringar till en del av de förslag som lämnas.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrandet avseende *Utredning om visselblåsarfunktion i Malmö stad*.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Remiss angående utredning om visselblåsarfunktion i Malmö stad , STK-2019-543
- G-Tjänsteskrivelse - Utredning om visselblåsarfunktion i Malmö stad

- Utredning om visselblåsare
- Protokollsutdrag - § 135 Utredning om visselblåsarfunktion i Malmö stad
- G-Tjänsteskrivelse ASN 20-05-25 Remiss - utredning om visselblåsarfunktion i Malmö stad
- Förslag till yttrande ASN 20-05-25 - Visselblåsarfunktion i Malmö stad

Beslutsplanering

ASN presidieberedning 2020-05-07

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2020-05-14

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2020-05-25

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Arbetsmarknads- och socialnämnden har blivit ombedd att lämna ett yttrande till kommunstyrelsen i ärendet *Remiss angående utredning om visselblåsarfunktion i Malmö stad* senast den 5 juni 2020.

Kommunfullmäktige beslutade den 21 mars 2019 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda möjligheterna för införandet av ett anonymt system för visselblåsare, utifrån bifall till en motion av Helena Nanne (M).

Utredningen som nämnden har att yttra sig över, föreslår att en visselblåsarfunktion för anställda i kommunen och kommunens helägda aktiebolag införs. Den ska vara ett komplement till befintliga funktioner och system i Malmö stads verksamheter för riskbedömning och avvikelserapportering. Utifrån kommunstyrelsens uppsiktsplikt föreslås stadskontoret få i uppdrag att hantera visselblåsarfunktionen. Med hänsyn till bland annat dataskyddsregler föreslås att visselblåsarfunktionen begränsas till *allvarligare oegentligheter* som rör *personer i ledande ställning*.

Utredningen redogör för de lagregleringar som har inverkan på en visselblåsarfunktion: den grundlagsskyddade meddelarfriheten, det arbetsrättsliga skyddet som finns samt hur offentlighet- och sekretesslagen och dataskyddsförordningen påverkar hantering av de uppgifter som skulle inkomma då en visselblåsarfunktion införs.

Europeiska rådet antog i oktober 2019 Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten (visselblåsar direktiv). Enligt direktivet blir kommuner med fler än 10 000 invånare skyldiga att skapa rapporteringskanaler. Utredningen redogör för hur regeringen tillsatt en särskild utredare som ska föreslå hur visselblåsar direktivet ska genomföras i svensk rätt. Utredningsuppdraget ska redovisas i maj 2020.

Vidare beskriver utredningen hur fel och brister förebyggs, upptäcks och hanteras genom befintliga system och funktioner i Malmö stad. Bland annat lyfts intern kontroll, avvikelserapportering genom lex Sarah och lex Maria, Malmö stads arbetsmiljöprocess och riktlinjer och rutiner mot kränkande särbehandling och trakasserier/sexuella trakasserier. Malmö stad har även styrdokument för att motverka mutor och jäv och vissa förvaltningar har särskilda klagomålshantering. Vidare nämns ansvaret som Säkerhets- och beredskapsenheten på stadskontoret har för hur Malmö stads verksamheter och egendomar ska skyddas på bästa sätt.

Förvaltningens överväganden

Förvaltningen anser att en visselblåsarfunktion som hanterar allvarliga oegentligheter som rör personer i ledande ställning, kan fylla en funktion för att oegentligheter ska upptäckas och att en sund organisationskultur och ett högt förtroende för organisationen hos allmänheten ska upprätthållas. Förvaltningen anser samtidigt att utredningen i vissa delar inte tillräckligt beskriver de avvägningar som är gjorda och förvaltningen skulle vilja se tydligare motiveringar till en del av de förslag som lämnas.

Även om avgränsningen för funktionen är att den endast ska användas vid ”allvarliga oegentligheter” rörande ”personer i ledande ställning”, är det troligt att även uppgifter som inte uppfyller dessa kriterier kommer att inkomma via detta system. Förvaltningen föreslår därför att stadskontoret, vid framtagandet av rutiner för utredning och hantering, tydligare beskriva hur sådana uppgifter (som av utredningsgruppen ska skrivas av, s.19) ska hanteras vidare i Malmö stad på ett sätt som harmoniserar med befintliga system och funktioner.

Förvaltningen bedömer att motiveringen att det bl.a. är dataskyddsregler som avgränsar vilka uppgifter som funktionen ska hantera, behöver utvecklas ytterligare. Även de uppgifter som inkommer och som avskrivs, kommer att vara allmänna och offentliga handlingar.

Det finns behov av att tydliggöra vad som menas med allvarliga oegentligheter. Förvaltningen menar att exemplet ”allvarliga former av diskriminering och trakasserier” (s.19) inte är en fråga som ska hanteras inom ramen för visselblåsarfunktionen. Anledningen är att det finns reglerat inom ramen för arbetsmiljölagstiftning och diskrimineringslagen, vilket också beskrivs i utredningen. Förvaltningen menar att de oegentligheter som avses i sammanhanget rör frågor kopplat till korruption och därmed utesluter denna typ av uppgifter. Förvaltningen gör bedömningen att definitionen av ”personer i ledande ställning” behöver tydliggöras.

Förvaltningen menar att det är viktigt att verka för att anställda har hög tillit till visselblåsarfunktionen och att den hanterar och utreder anmälningar/tips på ett sakligt och objektiva sätt. I utredningens beskrivning av andra organisationers hantering av visselblåsarfunktion, ges exempel på att dessa har valt olika lösningar vad gäller intern respektive extern utredningsfunktion. Förvaltningen bedömer att slutsatsen om en intern utredningsgrupp på stadskontoret lämnas utan närmare analys eller förklaring till varför det är den bästa lösningen för Malmö stad. Förvaltningen kan se både för- och nackdelar med en intern utredningsgrupp, men skulle bland annat vilja se ett utvecklat resonemang kring hur utredningsgruppens uppdrag avgränsas till det ansvar som stadskontorets Säkerhet- och beredskapsenhet har (s.13).

Uppdraget som lämnats till kommunstyrelsen att utreda, är inriktat på att uppgiftslämnaren ska kunna vara anonym. Förvaltningen anser att det både finns för- och nackdelar med denna möjlighet. Förvaltningen instämmer med vad stadskontoret och andra kommuner belyser, att utredningsarbetet försvåras då uppgiftslämnaren är anonym. När systemet för visselblåsarfunktionen införs, föreslår förvaltningen att uppgiftslämnaren både informeras om vikten av att inte lämna uppgifter om sin identitet om hen önskar vara anonym men även ges möjlighet att vara öppen med sin identitet.

Avslutningsvis anser förvaltningen att det finns skäl att avvakta den statliga utredningens förslag

innan Malmö stad inför en visselblåsarfunktion. Utredningsuppdraget ska enligt utredningen vara klar i maj 2020 och förvaltningen bedömer att den bör kunna bidra ytterligare till hur Malmö stads visselblåsarfunktionen bäst utformas och införs.

Ansvariga

Katarina Lindeberg Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef